

SAMMANFATTNING

OECD Territorial Reviews

Småland–Blekinge

SAMMANFATTNING

UTVÄRDERING AV TERRITORIAL REVIEW
SAMT STUDIE AV
INTEGRATIONSUTMANINGAR

Om OECD

OECD är ett unikt forum för utbyte av idéer och erfarenheter samt analyser av aktuella frågor inom ett stort antal politikområden. En viktig del i detta är att hjälpa medlemsländerna att lära av varandra, diskutera gemensamma problem för att på så sätt få underlag för nationella beslut. Viktiga områden är ekonomisk politik, handelspolitik, utbildningspolitik, arbetsmarknadspolitik, antikorrupktion, skatter, utvecklingssamarbete, sociala frågor och internationella investeringar.

Om CFE

CFE, *centrum för entreprenörskap, SME, regioner och städer* hjälper lokala, regionala och nationella myndigheter att frigöra entreprenörers och små och medelstora företags potential, att främja inkluderande och hållbara regioner och städer, att stimulera skapande av lokala arbetstillfällen och att utveckla hållbara strategier för turism.

Om detta dokument

I detta dokument sammanfattas huvudresultaten från OECD:s rapport (2019), *OECD Territorial Reviews: Småland–Blekinge: Monitoring progress and special focus on migrant integration*, OECD Publishing, Paris. Hela publikationen finns att på <https://www.oecd-ilibrary.org>.

Ansvarig utgivare för publikationen är OECD:s generalsekretariat. Åsikter och argument som uttrycks och används i publikationen speglar inte nödvändigtvis officiella ståndpunkter hos organisationen eller medlemsländernas regeringar.

Bilder: © Mostphotos.com och Region Kalmar län

Ytterligare information: www.oecd.org/cfe

Innehåll

Inledning	5
En ny verklighet i Småland–Blekinge	6
Nuvarande utveckling	6
Framsteg under de senaste fem åren	7
Utvärdering av implementeringen av rekommendationerna	8
Tematisk beskrivning av framstegen.....	12
Kunskapsintensiv ekonomi, små och medelstora företag och näringslivsutveckling ..	12
Kompetensgap på arbetsmarknaden	13
Livskvalitet och turism	14
Tillgänglighet.....	16
Regional utveckling.....	17
Mellanregionalt planeringsarbete	18
Offentlig-privat samverkan	19
Kommunalt samarbete och kommunreformer	19
Fokus på migration	20

Inledning

År 2011 genomförde OECD studien *Territorial Review of Småland–Blekinge, Sweden* vilken antogs vid den 13:e sessionen i OECD:s Regional Development Policy Committee och publicerades 2012. Rapporten innehöll tolv rekommendationer och 32 underrekommendationer för de fyra län som utgör Småland–Blekinge (OECD, 2012). Sammanfattningsvis betonade studien behovet av övergång till en mer kunskapsintensiv ekonomi och verksamheter med högre förädlingsvärde, starkare kopplingar mellan regionala utbildningssystem och näringslivet, ökat stöd för entreprenörskap och satsningar på att öka och bättre nyttja regionens attraktionskraft för lokalbefolkning, inflyttare och turister.

Som en uppföljning till *Territorial Review* genomförde OECD 2017-2018 den nu föreliggande utvärderingen. Syftet med utvärderingen är att:

- i. bedöma de huvudsakliga förändringarna i den regionala politiken sedan 2012 och i vilken utsträckning rekommendationerna från *Territorial Review* har tillämpats,
- ii. granska hur arbetet med inflyttning och integration i Småland–Blekinge bedrivits i ljuset av den stora migrationsvågen 2015-2016 och lämna rekommendationer i frågan.

En ny verklighet i Småland–Blekinge

Bättre tider, administrativa förändringar och ökad migration har förändrat situationen.

Utvecklingen i Småland–Blekinge har förändrats avsevärt jämfört med 2012, då OECD genomförde sin *Territorial Review*. Flera skillnader är uppenbara: i) en aldrig tidigare skådad våg av flyktingar, ii) ett förändrat makroekonomiskt sammanhang i den globala finanskrisens kölvatten och iii) två vågor av administrativa fusioner på länsnivå.

De fyra länen i Småland–Blekinge påverkades negativt av finanskrisen 2007. Ekonomin har återhämtat sig under de senaste fem åren, och alla länen redovisar nu tillväxt i ekonomin och ökad sysselsättning. Sedan finanskrisen har Småland–Blekinge präglats av ekonomisk återhämtning och har också vidgat sin ekonomiska bas. Förändringarna har också påverkat hur den regionala och kommunala sektorn samverkar med privat och civil sektor t ex inom svåra områden som kompetensförsörjning och bostadsbrist.

Vid årsskiftet 2014/15 fusionerades Regionförbunden med Landstingen i Jönköpings och Kronobergs till Region Jönköpings län respektive Region Kronoberg. Det regionala utvecklingsansvaret överfördes från Regionförbunden till de nya Regionerna. Kalmar län och Blekinge län kommer att genomgå motsvarande förändring vid årsskiftet 2018/2019. Genom sammanslagningarna förenas administrativa institutioner som har samma geografiska ansvarsområden men olika ändamål och olika organisationskultur.

Den tredje stora förändringen är en rekordartad befolkningsökning i Småland–Blekinge på grund av ökad invandring, främst asylsökande och flyktingar. De fyra länens nettomigrationstal per capita var bland de högsta i Sverige under flyktingkrisen 2015/2016. Inflyttningstakten till Småland–Blekinge har skapat stora regionala utmaningar för att tillhandahålla bostäder, att anpassa samhällets befintliga tjänster och att utveckla nya för att möta behoven hos denna grupp av nya invånare. Att de nya invånarna integreras och stannar kvar kommer att bli en avgörande faktor för regionens framtida utveckling. Rapporten innehåller ett särskilt kapitel om migration.

Nuvarande utveckling

Följande faktorer speglar utvecklingen i de fyra länen:

- Befolkningsstillväxten beror i första hand på invandring. Under perioden 2011–2017 var ökningen 0,89 % per år.
- BRP per capita skiljer sig åt mellan länen. Kronobergs län har haft starkast utveckling och under perioden nått upp till det nationella genomsnittet, Jönköpings län har lägre nivå men håller jämna steg med utvecklingen i riket medan Blekinge och Kalmar län har halkat efter. En internationell jämförelse visar dock att alla fyra länen har haft högre tillväxt än genomsnittet i 40 jämförbara regioner.
- Produktiviteten i de fyra länen ligger under genomsnittet för jämförbara regioner. Den framtida konkurrenskraften avgörs till stor del av hur produktiviteten utvecklas.
- När det gäller innovation är utgifterna för forskning och utveckling höga i Kronoberg. När det gäller patentintensitet står sig alla fyra länen bra mot jämförbara regioner.
- Arbetslösheten har minskat under de senaste åren. År 2016 var den lägre än riksgenomsnittet i både Jönköpings län och Kalmar län.
- Andelen arbetstagare med låg utbildningsnivå och låg informell kompetens är fortfarande högre än det nationella genomsnittet.
- I alla länen ökar bostadspriserna. Enligt uppgifter från 2015 ligger fastighetspriserna i Jönköpings län och Kronobergs län över det nationella genomsnittet, medan de ligger under riksgenomsnittet i Kalmar län och i synnerhet i Blekinge.
- Den digitala tillgängligheten har förbättrats avsevärt vilket också gäller fysisk infrastruktur och trafikering inom länen. När det gäller fysisk infrastruktur och trafikering till andra delar av landet och utrikes är förbättringarna måttliga.

Framsteg under de senaste fem åren

Allmänna framsteg

Territorial Review 2012 innehöll tolv rekommendationer för att främja regional utveckling.

Tabell 1. Sammanfattning av rekommendationerna

1	Kunskapsbaserad ekonomi
2	Matchningen på arbetsmarknaden
3	Livskvalitet
4	Turismen
5	Små och medelstora företag
6	Tillgänglighet
7	Samordning av näringslivsarbetet
8	Regionaliseringsreform
9	Regionala utvecklingsstrategier
10	Samordning mellan länen
11	Offentlig-privat samverkan
12	Mellankommunalt samarbete och kommunreform

Källa: OECD *Territorial Review of Småland–Blekinge (2012)*.

Till de tolv rekommendationerna i 2012 års *Territorial Review* hörde 32 underrekommendationer. Tre av dem avser bildande av storregioner och är inte längre tillämpbara eftersom reformen övergavs 2017. Dessa rekommendationer ingår inte i utvärderingen.

Småland–Blekinge gjort stora framsteg i åtta av underrekommendationerna (28 % av det totala antalet) och har fullt ut genomfört fyra av dem (14 %). Blandad framgång präglar 41 % och inga eller mycket små framsteg återstående 17 %.

I synnerhet har framsteg gjorts när det gäller att utforma effektivare stödsystem för näringslivet, särskilt i traditionella branscher. Det gäller inte bara ökat nyföretagande utan även att stödja utvecklingen i befintliga små och medelstora företag. Småland–Blekinge har också gjort stora framsteg när det gäller samordning mellan länen inom en rad viktiga områden, bl.a. infrastruktur. Regionens tillgänglighet är visserligen fortfarande ett problem, men länens samordning har stärkts, vilket gör det möjligt att identifiera gemensamma behov och få större tyngd vid förhandlingar med nationella myndigheter.

Flyktingströmmarna har skapat avsevärda regionala utmaningar för regionen och lett till att omfattande insatser gjorts för att underlätta integrationen (kapitel 3). Det är dock viktigt att dessa insatser inte tillåts gå ut över arbetet med andra angelägna områden, exempelvis att främja kvinnors och ungdomars företagande.

Precis som 2012 finns brister i kommunernas kapacitet inom flera områden. Likaså behövs bättre funktioner för att matcha kompetens med tillgängliga jobb, bättre tillgång till yrkesutbildning och ökad förmåga att locka högutbildade unga till regionen. Den regionala profileringen har blivit bättre vad gäller förmågan att attrahera turister men mer kan göras för att kommunicera regionens höga attraktivitet och livskvalitet mot den egna befolkningen.

Sammanfattningsvis visar dessa framsteg att den regionala offentliga förvaltningen på kort tid aktivt tagit tillvara 2012 års rekommendationer.

Utvärdering av implementeringen av rekommendationerna

Framstegen inom varje underrekommendation värderas i fyra nivåer.

1. Inga betydande framsteg har gjorts
2. Ytterligare insatser krävs eller blandad framgång
3. Stora framsteg har gjorts i alla län
4. Rekommendationen har genomförts i samtliga län

Det ska noteras att även när stora framsteg gjorts krävs fortsatt, kontinuerligt arbete för att vidmakthålla resultatet.

Samordningen mellan statliga och regionala aktörer har utvecklats betydligt – detta är av central betydelse för möjligheterna att genomföra övriga rekommendationer

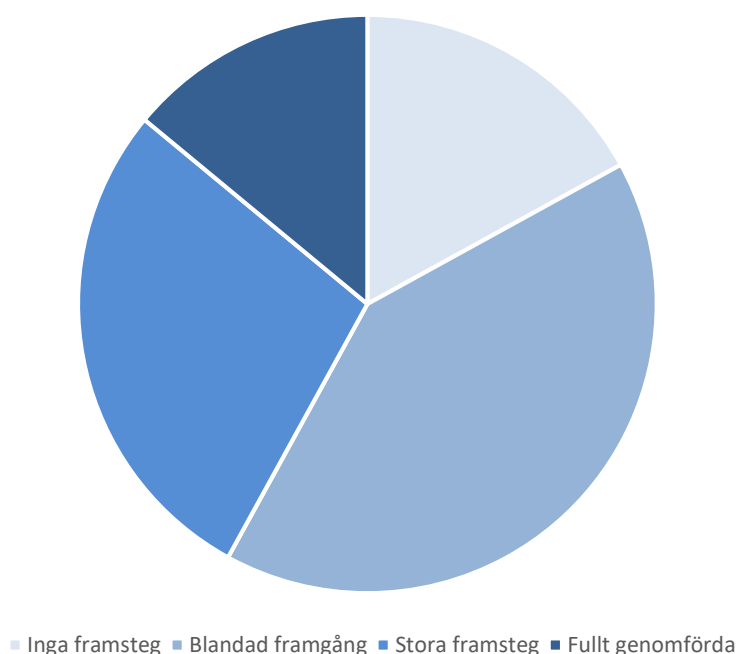
Stora framsteg kan alltså konstateras för tolv (41 %) av underrekommendationerna:

- De flesta av dem avser, lovande nog, förbättrade samordningsmekanismer för flera viktiga organisationer i Småland–Blekinge med en mer sammanhållen regional identitet och gemensamma prioriteringar som följd.
- Näringslivsarbete, integration och turism är de områden där samordningen utvecklats mest och också uppvisar bäst resultat.

Inom återstående 58 % har framgångarna varit blandade, vilket innebär att det krävs ytterligare insatser:

- Genomförandet av tolv underrekommendationer har lett till små framsteg eller blandad framgång (42 % av det totala antalet). Regionerna måste hitta bättre sätt anpassa kompetens och utbildning till arbetsmarknadens efterfrågan. Den fysiska infrastrukturen är fortfarande en stor utmaning, men det är lovande att de fyra länen tillsammans med Skåne och Halland har utvecklat en sammanhängande strategi och samstämmighet om frågorna.
- För fem underrekommendationer har inga framsteg gjorts (17 % av det totala antalet). Denna brist på framsteg återspeglar delvis förändrade prioriteringar. Ungdomars delaktighet förverkligas exempelvis långsamt liksom flygförbindelser och godstransporter som fortsätter att vara problematiska områden.

Figur 1. Framsteg bland underrekommendationerna

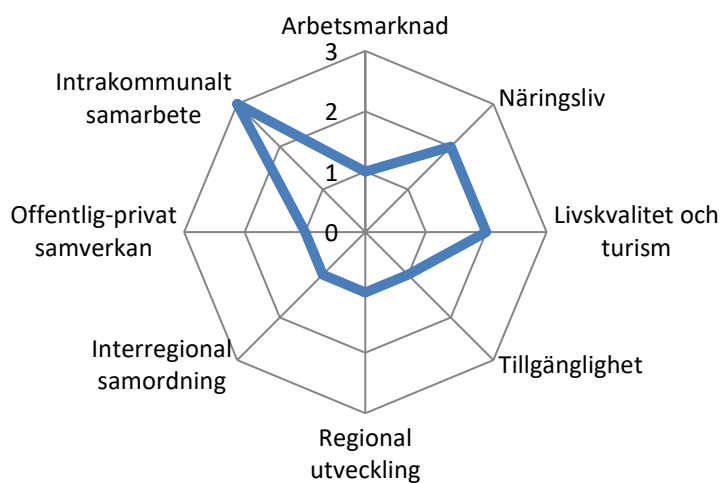

Uppgifterna avser 29 underrekommendationer, de tre återstående är inte längre tillämpliga.

När rekommendationerna grupperas i åtta samhörande områden visar två av dem stora framsteg (*kunskapsintensiv ekonomi och näringslivsutveckling* samt *livskvalitet och turism*). När det gäller *kommunalt samarbete och reformer* är den genomsnittliga genomförandegraden 3. De övriga fem grupperna av rekommendationer uppvisar blandad framgång – även om genomförandet av vissa underrekommendationer har resulterat i framsteg i något eller några län har resultatet uteblivit i andra, vilket ger värdet 1.

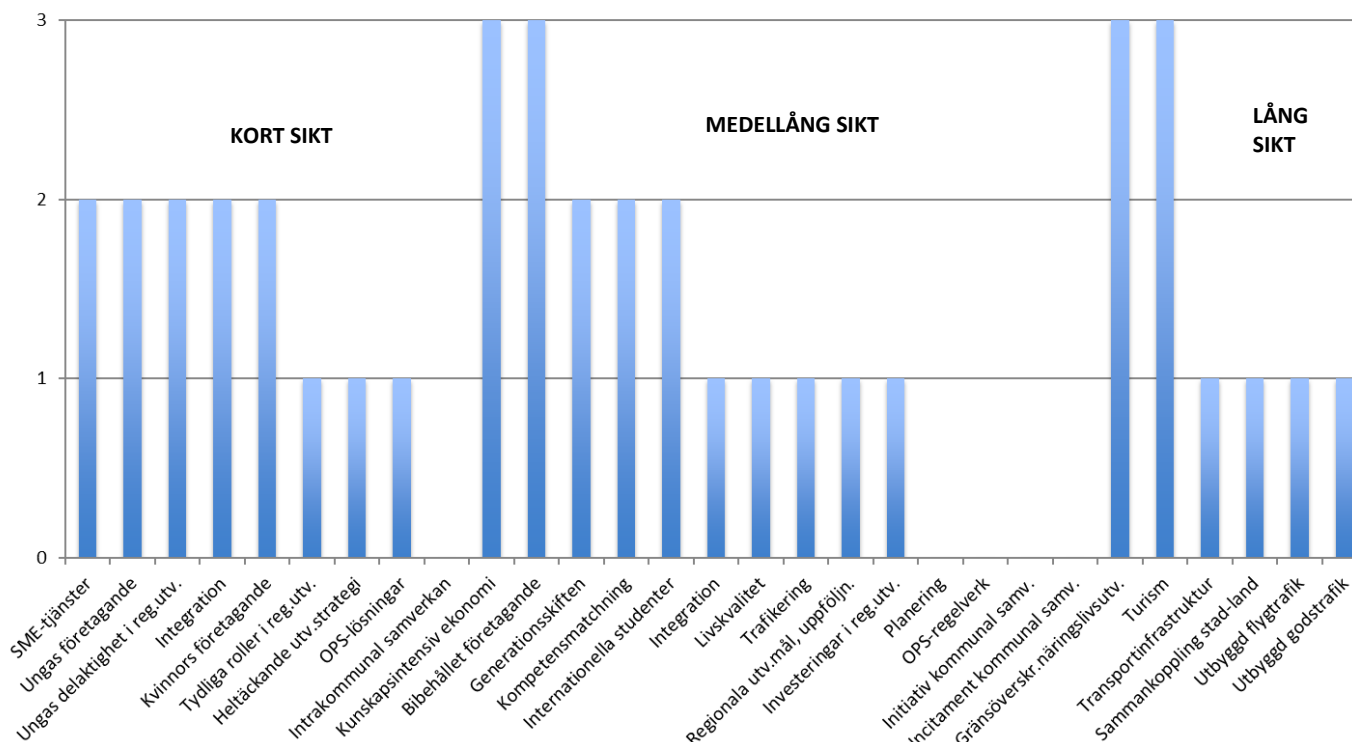
Figur 2. Framsteg i rekommendationerna

Gruppering av tolv rekommendationer i åtta områden enligt beskrivning på följande sidor.

När det gäller tidsperspektivet för varje underrekommendation är 31 % att betrakta som kortsiktiga (0–1 år), 48 % medellångsiktiga (1–5 år), och 21 % långsiktiga (mer än fem år).

Figur 3. Resultat kort-, medellång- och långsiktiga underrekommendationer

0 – Inga eller små framsteg, 1 – Blandad framgång, 2 – Stora framsteg, 3 – Rekommendationen genomförd fullt ut

Huvudresultat:

- Av de nio **kortsiktiga** rekommendationerna har Småland–Blekinge gjort stora framsteg i genomförandet av fem av dem och små eller inga framsteg i fyra rekommendationer.
- Av de fjorton **medellångsiktiga** rekommendationerna på har regionen genomfört två av dem fullt ut och gjort stora framsteg i tre, medan genomförandet av de övriga rekommendationerna har lett till små eller inga framsteg eller uppvisar blandad framgång.
- Av de sex rekommendationerna på **lång sikt** har två genomförts fullt ut, medan fyra har lett till blandad framgång.

I nedanstående avsnitt ges en tematisk beskrivning av framstegen. Rekommendationerna 1, 5 och 7 har lagts samman, eftersom de avser samhörande områden –*näringslivsutveckling, stöd till små och medelstora företag* och *kunskapsintensiv ekonomi*. Rekommendationerna avseende turism och livskvalitet kompletterar varandra, ökad livskvalitet ökar också attraktionskraften vilket attraherar såväl inflyttare som turister. Den underrekommendation om *regionalisering* som fortfarande är relevant, behandlas tillsammans med regionala utvecklingsstrategierna.

Kunskapsintensiv ekonomi, små och medelstora företag och näringslivsutveckling

Näringslivsutveckling och profilering för besöksnäringen är de områden som utvecklats bäst

Rekommendationerna 1, 5 och 7	Framsteg	Tidsperspektiv
Främja etablering av kunskapsintensiva företag	Stora framsteg	Medellång sikt
Ytterligare främja kunskapsintensiva tjänsteföretag, särskilt sådana som attraheras till täta miljöer	Stora framsteg	Kort sikt
Utforma och genomföra strategier för att bibehålla företagande	Blandad framgång	Medellång sikt
Bättre främja generationsskiften och överlåtelser av små och medelstora företag genom lokala stödjande insatser	Blandad framgång	Medellång sikt
Satsa mer på gränsöverskridande samarbete för att undvika territoriell fragmentering av näringslivsutvecklingen	Fullt genomfört	Kort sikt

Sammantaget har det skett stora framsteg på området. De fyra länen har satsat mer på att förbättra effektiviteten i traditionella branscher, insatser för att utveckla livsmedelsindustrin i Jönköpings län är ett exempel.

Ekosystemet för lokal innovation i Småland–Blekinge har blivit allt mer organiserat: nya innovationscenter och företagsinkubatorer har tillkommit och strukturer för samverkan som *innovationsrådet* i Kalmar län och *Tillväxtforum* i Blekinge har inrättats. Det finns förutsättningar för smart specialisering där utlokaliseringen av den nationella e-hälsomyndigheten till Kalmar och utvecklingen av bioekonomisektorn i Jönköping kan komma att bli komponenter. Det gränsöverskridande samarbetet har utvecklats t.ex. genom kontoret för Kronobergs län, Kalmar län och Linnéuniversitetet i Shanghai, en verksamhet som stödjer små och medelstora företag i tidiga skeden av verksamhet i Kina och rekryterar studenter från Öst- och Sydostasien till universitetet.

Strategin för att bibehålla företagande bör vara mer inriktad på befintliga företag

Länens stöd och hjälp till företagare har utvidgats från nyföretagande till befintliga små och medelstora företag. Länet behöver satsa mer på att förbättra förutsättningarna för att företagen ska kunna stanna i regionen och inte behöva flytta för att utvecklas och bli mer konkurrenskraftiga. Med tanke på de många till åren komna företagare som finns i alla länen blir det allt viktigare att se till att företagsöverlåtelser sker på ett sätt som gynnar regionen. Det krävs bättre program för företagsöverlåtelser som omfattar utbildning, planering, matchning av säljare/köpare, juridik, och praktisk hjälp med själva överlåtelser. Att ta över ett befintligt företag bör också främjas som ett alternativ för yngre personer som vill bli företagare.

Ett annat område som kan förbättras ytterligare är överföring och utveckling av kompetens i företagen. Mindre företag där personalen har låg formell utbildning har svårt att ta till sig ny kunskap från t ex akademi och forskningsinstitut och halkar därför ofta efter i sin tekniska utveckling. Ett sätt att ta itu med problemet är att öka kraven på samarbete med akademi och institut vid projektfinansiering. Önskvärt är också bättre sätt att främja nya och existerande företag som erbjuder kunskapsintensiva företagstjänster på den lokala marknaden (s.k. KIBS, Knowledge Intensive Business Services) Sådana företag är viktiga för att öka kunskap och innovation hos lokala företag och för att överföra kunskap mellan företag. Slutligen bör regionen även främja forskar- och doktorandutbildning i samverkan lokala företag.

Kompetensgap på arbetsmarknaden

Kompetensgap på arbetsmarknaden hämmar fortfarande regionens ekonomi

Rekommendation 2	Framsteg	Tids-perspektiv
Stärka förbindelserna mellan det regionala utbildningssystemet och regionens näringsliv	Blandad framgång	Medellång sikt
Öka lokalsamhällets medvetenhet om betydelsen av ungas företagande samt stödja deras initiativ	Blandad framgång	Kort sikt
Öka ungdomars deltagande i regionala utvecklingsinsatser	Inga framsteg	Kort sikt
Samarbeta med det lokala näringslivet för att skapa anställningsmöjligheter för utländska studenter	Blandad framgång	Medellång sikt
Förbättra samordningen och samarbetet till stöd för integrationen av invandrare (bl.a. när det gäller arbetsmarknad, utbildning, socialt stöd och boende), och åtgärda mindre kommuners begränsade kapacitet	Stora framsteg	Kort sikt
Stärka stödet och incitamenten för entreprenörskap bland invandrare	Blandad framgång	Medellång sikt
Förbättra förutsättningarna för kvinnors företagande och främja deras möjligheter att bygga upp nätverk	Stora framsteg	Kort sikt

Att matcha humankapital med arbetskraftsbehov är en mångfasetterad utmaning där endast blandad framgång har uppnåtts mellan 2012 och 2017. För att bättre bidra till kompetensmatchningen har den akademiska nivån förbättrat sina kontaktytor med näringslivet för att ta fram nya utbildningsprogram och uppdatera kursplaner, men det finns fortfarande ett stort behov av att förbättra matchningen på underliggande nivåer genom att stärka yrkesutbildningen.

Inga systematiska satsningar har genomförts i syfte att öka den lokala arbetsmarknadens attraktionskraft hos unga med akademisk examen, en grupp som fortsätter att i allt för stor utsträckning lämna regionen efter studietiden. Akademin och det lokala näringslivet bör också samarbeta för att attrahera de många utländska studenter från Europa som studerar i Småland–Blekinge. Yrkesrådgivning är ett annat område som kan förbättras. Det finns också utrymme för att i högre grad undersöka lokala företags behov av arbetskraft, för att förbättra arbetsmarknadsprognoserna och vägleda utformningen av nya program för kompetensutveckling.

När det gäller stöd till ungdomars och kvinnors företagande har framstegen gått trögt. Regionerna bör tillsammans med universitet och högskolor förstärka sina satsningar på ungas och studenters företagande, såsom Ung Företagsamhet och Drivhuset. För att bättre främja kvinnors företagande kan framgångsrika lokala kvinnliga företag lyftas fram och främjas som förebilder.

Regionala program bör dessutom kompensera bristen på nationell finansiering och EU-finansiering för att stödja möjligheterna till nyföretagande riktat mot konsumentmarknader. Inte minst är det väsentligt eftersom det är marknader som ofta kvinnor och människor med utländsk bakgrund vänder sig till. När det gäller anställningsmöjligheter för invandrare som nyligen kommit till landet måste regionen erbjuda flexibla utbildningsmöjligheter, t.ex. specifika språk- och datorkunskaper. Regionen skulle kunna bygga upp en databas över de nyanländas kompetens, som är tillgänglig för. Slutligen behöver invandringens fördelar och positiva regionala effekter för Småland–Blekinge göras tydligare.

Livskvalitet och turism

Regionens attraktivitet har gjorts tydligare för turister men mer kan göras för att stärka medvetenheten om regionens höga livskvalitet gentemot den egna befolkningen och potentiella inflyttare.

Rekommendationerna 3 och 4	Framsteg	Tidsperspektiv
Bättre marknadsföra regionens natur- och kulturtillgångar för lokalbefolkning och potentiella inflyttare	Inga framsteg	Medellång sikt
Sätta turismen i första ledet för utvecklingsinsatser	Fullt ut genomförd	Lång sikt

Rekommendationen handlar om behovet av att öka regionens attraktionskraft för existerande och potentiella nya invånare samt tillfälliga besökare i form av turister. Strategier för att marknadsföra natur- och kulturtillgångarna för turister har tagits fram. Varumärkesarbetet har stärkts genom att de tre Smålandslänen skapat ett gemensamt varumärke och en gemensam digital plattform (visitsmaland.se) för landskapet Småland. Också Blekinge har genomfört ett varumärkesarbete och utvecklat en digital plattform (visitblekinge.se) för Blekinge. Nu behöver samarbetet utvecklas mot gemensamma utvecklingsfrågor och gemensamma erbjudanden. Räckvidden hos ett sådant arbete skulle kunna främjas genom samarbete med internationellt kända lokala konsumentföretag. Besöksnäringen har alla förutsättningar att bli en viktig pelare i det regionala utvecklingsarbetet. I synnerhet som besöksnäringen spänner över flera politikområden.

Det har gått mindre bra att locka inflyttare från andra delar av Sverige till Småland–Blekinge. Ett anmärkningsvärt undantag är samarbetet mellan sex kommuner i Kalmar län, kallat *Kalmarsundsregionen*, för att profilera den funktionella regionen som en bra plats att bo och arbeta på. Kulturevenemang och närvaron av internationell utbildning skulle kunna utnyttjas bättre i framtiden för att stärka regionens profil. Förbättrad kommunikation om regionens attraktivitet med den egna befolkningen skulle dessutom kunna bidra till lokal stolthet och större samhörighetskänsla, en angelägen insats för att hålla kvar lokala invånare och locka tillbaka sådan som lämnat regionen.

Tillgänglighet

Transportinfrastrukturen är även fortsättningsvis en bromskloss snarare än en katalysator för regionens utveckling

Rekommendation 6	Framsteg	Tidsperspektiv
Undanröja de största flaskhalsarna och förbättra väg- och järnvägsförbindelserna till Malmö och Göteborg	Blandad framgång	Lång sikt
Förbättra förbindelser mellan större städer/knutpunkter och mer glesbefolkade landsbygdsområden	Blandad framgång	Lång sikt
Förbättra flygförbindelser från länens fyra huvudorter så att man samma dag kan resa till och från andra europeiska huvudstäder via Stockholm eller Köpenhamn	Blandad framgång	Lång sikt
Förbättra infrastrukturen för godstransport för att dra nytta av möjligheterna till handel med Baltikum, Ryssland och Kina	Blandad framgång	Lång sikt
Förbättra samordningen mellan länen och med den privata sektorn när det gäller att prioritera infrastrukturbehoven och att tala med en gemensam röst med regeringen och nationella myndigheter	Fullt ut genomförd	Medellång sikt

Planeringen och genomförandet av tillgänglighetsprojekt kräver långsiktiga investeringar. Fem år är visserligen en kort tid för att iaktta konkreta resultat, men vissa framsteg kan konstateras. Den stärkta samordningen mellan länen har gjort att gemensamma behov har kunnat identifieras och att styrkan i förhandlingarna med nationella myndigheter har ökat.

Den föreslagna *höghastighetsjärnvägen* kommer att gynna Jönköpings län och Kronobergs län. Satsningar på förbindelser med Kalmar län och Blekinge måste därför fortsatt prioriteras och den påbörjade utvecklingen av handelsvägar och infrastruktur i östlig riktning får inte överges. Tidigare fokus på godstransportinfrastruktur har minskat med undantag för Blekinge, där betydelsen har getts betydligt större betydelse sedan 2012.

På lång sikt bör en kombinerad logistikplattform för sjö- och landtransport övervägas. Inom flygtransporten lever konkurrensen kvar mellan länen när det gäller trafik med europeiska knutpunkter. I vissa län ökar resandet med flyg medan det minskar i andra. Den dagliga förbindelse som etablerades mellan Frankfurt och Jönköping 2016 har ökat länets internationella anknypning¹.

¹ Förbindelsen Växjö-Amsterdam var ännu inte etablerad när studien gjordes.

Flygplatsinfrastruktur handlar inte bara om internationella förbindelser generellt utan också om att tillgodose lokala företags och branschers behov.

Förbindelserna mellan knutpunkter och glesbefolkade områden har främjats genom investeringar i kollektivtrafik, för att ge förutsättningar för hållbar arbetspendling, dessutom har satsningar gjorts på forskning och utveckling inom området. Utmaningen för regionen i detta avseende är att arbeta i funktionella regioner som övervinner administrativa gränser. Det krävs ett integrerat territoriellt perspektiv för att bedöma och prioritera transportbehoven, som fungerar sida vid sida med sektoriella politikområden.

Regional utveckling

Den befintliga ramen för regional planering utvecklas och får fastare form

Rekommendationerna 8 och 9	Framsteg	Tidsperspektiv
Klarga uppgifter och behörighetsområden för myndigheter och organisationer som deltar i regional utveckling, och hur de samverkar	Stora framsteg	Kort sikt
Utarbeta mer konkreta och institutionellt underbyggda regionala utvecklingsprogram med tydliga mål och mätbara resultat	Stora framsteg	Medellång sikt
Upprätta ett ramprogram för genomförandet för att koppla investeringsprioriteringar till de regionala utvecklingsprogrammets mål	Inga framsteg	Medellång sikt
Integrera landsbygdsinriktade och allmänna utvecklingsprogram i en enda övergripande strategi för regional utveckling	Blandad framgång	Kort sikt

Även om nya storregioner inte längre står på den politiska agendan är samarbetet mellan länen fortsatt starkt på området för infrastrukturplanering och förhandlingar med nationella myndigheter. Det är fortfarande tydligt att systemet för regional planering även inom andra områden måste förbättras. De fyra länen bygger långsamt upp en vision för fysisk utveckling i linje med Sveriges nationella strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020. Det komplicerade samspelet mellan de många aktörernas uppgifter och behörighetsområden inom regional utveckling förenklas genom sammanslagningar. Genom tillräcklig kommunikation om de nya uppgifterna och ansvarsområdena, både med medborgarna och inom den offentliga verksamheten i regionen kan samverkan underlättas och verksamheten bli effektivare.

Ytterligare vertikal och horisontell samordning är möjlig. Det är nödvändigt att på ett bättre sätt länka samman regionala program, planer och strategier, däribland landsbygdsprogrammen. Lokala grupper i den civila sektorn bör omfattas av dessa samordningsinsatser och ha bättre samband med regionerna. Målet bör vara att utarbeta bättre sammanhängande strategier för regional utveckling.

Region Jönköpings län sammanställer kommunala planer för att få en detaljerad förståelse av den regionala utvecklingsplaneringen i länet. I Kalmar län har ett nätverk upprättats för att stärka planering över kommungränserna. Nationella reformer kommer att leda till att regionernas roll i den fysiska planeringen stärks, vilket ger en unik möjlighet att införa en tydlig vision för den regionala utvecklingen som kan göra det lättare att styra strategiska investeringar, främja tillväxt, förbättra samordning mellan kommuner och öka den kommunala kapaciteten för fysisk planering.

Mellanregionalt planeringsarbete

Samarbetet mellan länen har tagit nya former

Rekommendation 10	Framsteg	Tidsperspektiv
Stärka planeringen mellan länen genom att koppla tydliga initiativ med finansiering, ansvarighet och uppföljning	Blandad framgång	Medellång sikt

Planeringen mellan länen har förbättrats avsevärt sedan 2012, i alla frågor som rör näringslivsutveckling och regional utveckling. Stora framsteg har gjorts genom flerpartsplattformar i Blekinge, t.ex. Blekinges samarbetsplattform Tillväxtforum, inrättandet av ett innovationsråd i Kalmar län, nätverk och samråd i Kronoberg samt undertecknandet av ett länsövergripande avtal om infrastrukturprioriteringar för hela södra Sverige. Dessa framsteg har genom uppnåtts med mjuka metoder baserade på kontakter och i linje med den svenska konsensuskulturen. Dessa mekanismer har visserligen lett till goda resultat hittills, men om de personliga relationerna förändras kan samarbetet bli lidande. Av detta skäl är det viktigt att länen etablerar formella mekanismer för att bibehålla incitamenten och institutionalisera de befintliga nätverken.

Det framtida samarbetet mellan länen i studien kan omfatta insamling och utbyte av data för att förbättra samhällsplaneringen, satsning på regional och mellankommunal samordning över funktionella regioner samt att inrätta vertikala samordningsforum för regional och kommunal planering.

Offentlig-privat samverkan

Mer kan göras för att främja utvecklingen av offentlig-privat samverkan – regionalt och nationellt

Rekommendation 11	Framsteg	Tidsperspektiv
Bygga upp institutionella ramar för offentlig-privat samverkan, såsom offentlig-privata partnerskap och näringslivsråd	Stora framsteg	Kort sikt
Etablera juridiska samverkansmodeller för offentlig-privata partnerskap	Inga framsteg	Medellång sikt

Offentlig-privat samverkan har utvecklats i viss utsträckning, bäst i Kronoberg och Blekinge. Samarbetet mellan akademi, lokala innovationsmiljöer och företagsinkubatorer har stärkts. Almi har i högre grad samverkat i regionala samarbeten i alla fyra länen. Med tanke på de potentiella fördelarna med denna form av samarbete bör utvecklingen av offentlig-privat samverkan i investeringsprojekt prioriteras på högsta politiska nivå. Det är fortfarande nödvändigt att främja en högre grad av samverkan med den privata sektorn, särskilt i stora infrastrukturprojekt.

En samverkansmodell för offentlig-privat samverkan som fungerar juridiskt bör utformas, med tydliga, transparenta och tillämpbara regler. För att uppnå detta krävs nationellt samarbete.

Kommunalt samarbete och kommunreformer

Att öka den kommunala kapaciteten är en viktig fråga i alla de fyra länen i Småland–Blekinge

Rekommendation 12	Framsteg	Tidsperspektiv
Initiativ och mekanismer för samordning mellan kommuner i gemensamma projekt	Fullt ut genomförd	Medellång sikt
Införa incitament och stöd för att främja samarbete mellan kommuner	Stora framsteg	Kort sikt
Göra en djupare analys av kommunernas kompetenser, identifiera områden där regionala eller nationella institutioner skulle kunna överta ansvar och/eller utveckla ett asymmetriskt ansvar där kommunerna får olika ansvar beroende på storlek.	Inga framsteg	Medellång sikt

Samarbetet mellan kommunerna har förbättrats betydligt sedan 2012, delvis på grund av den avbrutna regionaliseringsreformen och de utmaningar som uppstod under flyktingkrisen. Huvudsakligen rör insatserna infrastruktur, bostäder och näringslivsutveckling. *Business Region Gnosjö* är exempelvis fyra kommuners gemensamma satsning för att främja industrilandskapet och företagen i området. Kapaciteten på kommunal nivå är dock fortfarande ett problem. OECD har rekommenderat en ingående analys av kommunernas befogenheter. En sådan analys måste göras nationellt. Resultatet skulle kunna möjliggöra ett asymmetriskt förhållningssätt till ansvar där kommuner av olika storlek behöver samverka. Det skulle också minska det beroende av konsulter som idag finns i många kommuner.

Fokus på migration

Migrationsvågen skapar en möjlighet att balansera om regionens befolkningsstruktur

Befolkningen i de fyra länen i Småland–Blekinge ökade på ett exemplöst sätt (4,3 %) mellan 2011 och 2017, vilket i stort sett helt berodde på en ökad migration, främst av asylsökande och flyktingar. Eftersom migranterna är yngre än den infödda befolkningen sjunker också genomsnittsåldern i de fyra länen. Migranterna har potential att öka sysselsättningen, eftersom det råder brist på arbetskraft inom vissa yrken i Småland–Blekinge. Migranternas deltagande på arbetsmarknaden är dock lågt, 2016 var sysselsättningsgraden för utlandsfödda 65,5 %, jämfört med 80,5 % för födda i Sverige (i åldrarna 15–74 år). Arbetslösheten var 15,8 % för utlandsfödda, jämfört med 4,8 % för personer födda i Sverige. De största svårigheterna med migrationen är missmatchning på arbetsmarknaden och vissa samordningsbrister mellan olika myndigheter som hindrar en ändamålsenlig och sektorsövergripande integrationsstrategi.

Migranternas deltagande på arbetsmarknaden är lägre än hos svenskföddas, men nyanlända visar hoppfulla resultat efter introduktionsprogrammet

Det finns generellt ett kompetensglapp mellan de nyanlända och de tillgängliga jobben. I Sverige råder i första hand efterfrågan på hög kompetens och kvalifikationer, men migranterna har inte alltid de språkkunskaper eller den utbildning som krävs. Det råder exempelvis arbetskraftsbrist inom skogsbruket, livsmedelsindustrin och högteknologisk industri. Omfattande insatser har gjorts för att komma till rätta med denna missmatchning. Flexibla utbildningsvägar har införts för att kunna möta introduktionsprogrammets krav och ändå genomföra arbetspraktik eller yrkesintroduktion. Snabbspår för validering av utländska meriter och betyg har varit till stor nytta, men det finns behov av att också kunna validera delar av en kompetens för att kunna sätta in kompletterande utbildning. Det finns också

anledning att stärka initiativen för att kunna göra kompetensbedömning i ett tidigt skede för att på så sätt åstadkomma en bättre profilering av den asylsökande och förbättra matchningen mot arbetsmarknaden. Ett närliggande förslag är att bygga upp en databas över nyanländas kompetens och kvalifikationer, som arbetsgivare därefter kan ges tillgång till.

Strategier för migranternas etablering och integration kan förbättras genom förbättrad vertikal samordning och genomförande i relevant skala

Den snabba tillströmningen av asylsökande har skapat stora utmaningar i att tillhandahålla bostäder, anpassa den befintliga samhällsservicen och utveckla helt nya funktioner. Det har varit många olika aktörer som hjälpts åt på den lokala nivån, de offentliga myndigheterna på olika nivåer har haft överblick och har mer och mer samarbetat. Det finns trots det förbättringspotential och behov av än bättre samverkan och internkommunikation. En bättre kartläggning av organisationernas roller, fler samverkansforum och olika former av flerpartsdialog skulle kunna vara positivt. Det finns redan goda exempel som kan vidareutvecklas. Länsstyrelserna har nyligen fått i uppgift att kartlägga den civila sektorns arbete med asylsökande. De fyra länen har regionala råd för integration som fungerar som plattformar för dialog om viktiga integrationsfrågor. Kommuner skulle också kunna etablera formell samverkan för att gemensamt tillhandahålla tjänster. Ett exempel på det är Validering Väst som är en gemensam organisation för validering i Västra Götalands län som utvecklas och drivs tillsammans av regionen, kommunerna och kommunalförbunden. Ett annat exempel är Ronneby kommun som har ett integrations- och utbildningscentrum som erbjuder samhällsorientering för alla nyanlända i Blekinge län.

Förbättringspotential finns också i att förstärka mötesplatser, bättre lösningar för ökad samfinansiering och bättre samordning av tjänsteleveranser i länen. Gemensamma kontaktcenter skulle göra det lättare för migranterna att orientera sig bland tillgängliga tjänster. Genom att all relevant information samlas på ett ställe kan integrationsprocessen göras öppnare och snabbare. Genom att skapa självständiga samverkansenheter som kan vara kommunala eller regionala, skulle integrationsprocessen kunna strömlinjeformas tvärs över hela samhällsapparaten. Sådana enheter kan också öka medvetenheten om kritiska integrationsfaktorer och öka kapaciteten i alla berörda kommunala förvaltningar. Vissa kommuner, exempelvis Ronneby i Blekinge län, har antagit en särskild strategi för integration. För att en sådan ska fungera måste den tilldelas särskilda resurser i form av både egen personal och egna ekonomiska medel. De olika aktörernas förmåga att utbyta information måste förbättras. Ett initiativ i denna riktning är SKL:s projekt *Mötesplatser och information* som etablerades 2015.

Att framgångsrikt integrera nyanlända på arbetsmarknaden har varit en av de viktigaste frågorna för Småland–Blekinge. Såväl på nationell, regional som på lokal nivå har det gjorts tydliga framsteg för att anpassa systemen till vågen av migranter. Det återstår dock flera områden där ytterligare förbättring behövs. Även om det har gjorts framsteg när det gäller att snabbt validera utländska meriter skulle arbetet behöva kopplas bättre till överbyggande utbildning. Samarbetet med att tillgodose efterfrågan på arbetsmarknaden har visserligen varit framgångsrikt i vissa nyckelsektorer men företagens förmåga att absorbera tillgången har generellt varit svag. Fler företag måste bli övertygade om fördelarna med detta. Slutligen behövs ytterligare kunskap om vilka initiativ för ökat entreprenörskap bland migranter som fungerar bäst och hur de kan förbättras.

Sammantaget är social inkludering och lika möjligheter ett huvudmål för Sveriges integration av migranter. Många viktiga initiativ har visserligen tagits för att göra det lättare för migranterna att få tillgång till utbildning och arbete och företagande men för att det övergripande målen ska uppnås måste olika myndighetsnivåer samarbeta – lokala, regionala och nationella. Mobiliseringen av lokala nätverk är också avgörande. Blekinges positiva resultat har exempelvis hänförts till det starka samarbetet inom regionen där Arbetsförmedlingen involverar bostadssektorn, barnomsorgen och hälsovården.

Den fullständiga rapporten är tillgänglig på följande adress:
<https://doi.org/10.1787/19900759>